

บทที่ 12

การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ เป็นสิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องจัดทำต่อจากที่ได้จัดทำคัมเนื่อหาสาระภายในหัวข้อเรื่องและวางแผนจัดกิจกรรมบูรณาการทุกหัวข้อเรื่องแล้ว แผนการจัดการเรียนรู้เป็นที่รวมขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่สำคัญ ในการออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนปฏิบัติร่วมกัน เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบว่าสอนหัวข้อใดระดับชั้นใด มีจุดประสงค์การเรียนรู้อย่างไร มีวิธีการจัดกิจกรรมอย่างไรบ้าง รวมทั้งใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน และมีวิธีการวัดและประเมินผลอย่างไร

การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีวิธีการเขียนเหมือนกับแผนการจัดการเรียนรู้ทั่ว ๆ ไป แต่ต่างกันตรงที่การปฏิบัติกิจกรรมตามเนื้อหาสาระของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ควรเชื่อมโยงเป็นเรื่องเดียวกัน แต่ในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นส่วนใหญ่เรายังคงเป็นไปตามตารางสอน ซึ่งกำหนดเวลาสอนไว้เป็นรายชั่วโมงค่อนข้างตายตัวและครูผู้สอนอาจเป็นคนละคนด้วย ดังนั้น ถึงแม้ครูทุกคนจะต้องเข้าสอนตามตารางสอน แต่การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ก็ควรเขียนตามแผนการจัดกิจกรรมบูรณาการที่คณะครูได้วางแผนร่วมกันไว้ตั้งแต่ต้น เขียนวิธีการจัดกิจกรรมให้เห็นร่องรอยของการเชื่อมโยงบูรณาการกัน

วิธีการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ แบ่งออกได้เป็น 2 แบบ ดังนี้

1. ครูผู้สอนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ต่างคนต่างเขียนแผนของตน ทั้งนี้เนื่องจากครูผู้สอนจะต้องมีหลักฐานในการสอนของตน เพื่อตรวจสอบและประเมินการเรียนการสอน การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบนี้ อาจเขียนเป็นรายชั่วโมงแบบเดิม แต่ภาพรวมจะเชื่อมโยงบูรณาการต่อเนื่องกันไม่เขียนแผนการเรียนรู้แบบโคคเดี่ยวเฉพาะของตน ตรงนี้เป็นประเด็นที่มักจะพบเห็นปัญหาโดยตลอด คือ คอนวางแผนจัดกิจกรรมบูรณาการคณะครูทุกคนก็วางแผนจัดกิจกรรมบูรณาการกันด้วยดี เชื่อมโยงสัมพันธ์กันได้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ แต่พอเขียนแผนการเรียนรู้กลับเขียนแบบเดิม มิได้มีร่องรอยของการบูรณาการ ดังนั้นจะต้องแก้ปัญหาตรงนี้ให้ได้ อย่างง่าย ๆ ก็คือ เขียนกิจกรรมตามที่ได้วางแผนไว้ให้เห็นชัดเจน และควรมีการติดต่อประสานกันระหว่างครูผู้สอนทุกคนอย่างสม่ำเสมอ

2. ครูผู้สอนทุกคนร่วมกันเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้ต่อเนื่อง เป็นแผนเดียวกัน อาจทำได้ดีด้าเป็นครูสอนคนเดียวกัน หรือจำนวนครูไม่มากนัก แผนลักษณะ เช่นนี้อาจจะเป็นแผนที่ดูยาวมากกว่าปกติ แต่การสอนจะเชื่อมโยงต่อกันได้ราบรื่นดี เมื่อจะสอน ครูทุกคนควรวัดศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด เพื่อเป็นการทบทวนบทบาทและจะ ได้ร่วมกันจัด กิจกรรมบูรณาการได้สมบูรณ์มากขึ้น

(เอกสารหมายเลข 5)

ตัวอย่างการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

แบบ 2 เขียนรวมเป็นแผนเดียวกัน

หัวข้อเรื่อง **สิ่งแวดล้อมน่ารู้** ระดับชั้น **ประถมศึกษาปีที่ 1**

ระยะเวลาสอน **5 วัน** (ตามที่กำหนดเนื้อหาสาระที่จะสอนไว้ในบทที่ 10)

วันที่ 1 ของสัปดาห์

ความคิดรวบยอด

1. สิ่งแวดล้อมรอบตัวเรามีทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต บางอย่างเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ บางอย่างมนุษย์สร้างขึ้นและสามารถเคลื่อนที่ได้ในลักษณะต่างกัน
2. สามารถฟัง พูด ดู อ่านและเขียนคำ ประโยค และข้อความ ได้เข้าใจ และนำความรู้ไปใช้ได้
3. คาคณะเนความยาวของระยะทาง และความสูง โดยใช้หน่วยวัดที่ไม่มาตรฐาน และมาตรฐานได้
4. การรู้จักวิธีการเดินหรือกลานทอดสิ่งต่างๆ จะช่วยทำให้เกิดความปลอดภัยมากขึ้น

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

1. รู้จัก และเข้าใจลักษณะของสิ่งแวดล้อม
2. มีทักษะในการฟัง ดู พูด อ่าน และเขียนได้อย่างเหมาะสม
3. รู้จักหน่วยที่ใช้วัด และสามารถปฏิบัติได้
4. สามารถเดินหรือกลานทอดสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างปลอดภัย

จุดประสงค์การเรียนรู้

เมื่อนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้นี้แล้ว นักเรียนสามารถ

1. อธิบายลักษณะของสิ่งแวดล้อมได้
2. ยกตัวอย่างสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้
3. อธิบายความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิตได้
4. อภิปรายแสดงความคิดเห็นเรื่องสิ่งแวดล้อม และบอกแนวทางการนำความรู้ไปใช้ได้
5. อ่านออกเสียงคำ ประโยค และข้อความ แล้วบอกความหมายและตอบคำถามได้

เขียนคำและประโยคเกี่ยวกับเรื่องที่เรียนได้

6. คาดคะเนและวัดความยาวของระยะทาง หรือความสูงของสิ่งของ โดยใช้เครื่องมือวัดที่ไม่ใช่หน่วยมาตรฐานได้

7. เดินหรือคลานลอดสิ่งต่าง ๆ และเล่นเดินปูได้

สาระการเรียนรู้

1. เรื่องสิ่งแวดล้อม
2. การอ่านออกเสียงคำ ประโยคและข้อความ
3. ความหมายของคำ
4. การเขียนคำ และประโยค
5. การคาดคะเนและการวัดความยาวหรือความสูง โดยใช้เครื่องมือวัดที่มีหน่วยไม่ใช่หน่วยมาตรฐาน

หน่วยมาตรฐาน

6. การเดินหรือคลานลอดสิ่งของและการเดินปู

กิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมภาคเช้า 3 ชั่วโมง

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาถึงสิ่งที่นักเรียนได้พบเห็นขณะเดินทางมาโรงเรียนว่ามีสิ่งใดบ้าง ครูเขียนชื่อสิ่งต่างๆ เหล่านั้นไว้บนกระดาน
2. ให้นักเรียนอ่านชื่อสิ่งต่าง ๆ บนกระดานพร้อมกันแล้วร่วมกันอภิปรายว่า สิ่งต่าง ๆ นั้นมีลักษณะเป็นอย่างไร เช่น เป็นสิ่งมีชีวิต หรือ ไม่มีชีวิต สิ่งเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้น สามารถเคลื่อนที่ได้ในลักษณะต่างกันแต่ดูอย่างเหมือนกันหรือต่างกันอย่างไร มีประโยชน์อย่างไร

3. ครูแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5 - 6 คน แล้วพานักเรียนไปศึกษาธรรมชาติรอบบริเวณโรงเรียน ให้สังเกตว่ามีอะไรบ้าง เป็นสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิต ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันบันทึกสิ่งที่ได้พบเห็นทั้งหมด เพื่อเก็บข้อมูลไว้อภิปรายร่วมกัน ให้เวลาศึกษาประมาณ 30 นาที
4. ครูพานักเรียนมานั่งรวมกันบริเวณที่นั่งใกล้สวนหย่อม หรือมุมหนึ่งของสนามหรือสถานที่ใดที่หนึ่งที่เหมาะสมในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปสิ่งที่ได้ไปศึกษา โดยให้นักเรียนสรุปประเภทและลักษณะของสิ่งแวดล้อม
5. ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงความสัมพันธ์ของสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต การอยู่ร่วมกันตามธรรมชาติของสิ่งมีชีวิต ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง
6. ครูสนทนาและซักถามนักเรียนไปถึงสิ่งแวดล้อมที่บ้านว่ามีสภาพเป็นอย่างไร มีผลต่อนักเรียนอย่างไรบ้าง ให้นักเรียนเสนอความคิดเห็น หลังจากนั้นพานักเรียนกลับไปห้องเรียน
7. ให้นักเรียนอ่านใบความรู้ เรื่องสิ่งแวดล้อม อ่านออกเสียงคำ ประโยค และข้อความ ศึกษาความหมายของคำยาก อภิปราย สรุปใจความสำคัญ และตอบคำถาม
8. แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม ๆ ละ 4-5 คน ให้เขียนหรือวาดผังความคิดสรุปเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม แล้วนำเสนอผลงาน หลังจากนั้นนำเสนอผลงานทุกกลุ่มเสร็จแล้วให้นักเรียนร่วมกันสรุปหรือเพิ่มเติมในส่วนที่ยังไม่ครบถ้วน
9. ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดเรื่องสิ่งแวดล้อม
กิจกรรมภาคบ่าย 2 ชั่วโมง
  1. ครูและนักเรียนสนทนาทบทวนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่ได้เรียนรู้ไปเมื่อตอนเช้า และครูเสนอแนะว่าสิ่งแวดล้อมเหล่านี้คิดว่าจะนำไปสู่การวัดได้ เช่น ไม้ เต้า ฐิ ประตุ หน้าต่าง กถอง ชั้นวางของ ว่ามีขนาด ความกว้าง ความยาว หรือความสูงประมาณเท่าใด เพื่อให้นักเรียนเกิดความคิดที่จะวัดสิ่งเหล่านั้น คิดหน่วยกลางที่ใช้ในการวัดที่นักเรียนอาจเคยใช้วัดสิ่งต่าง ๆ เช่น ดินตอ ปากกา ตะเกียบ ไม้ไอศกรีม ช้อน เป็นต้น และแนะนำวิธีการวัดและสถิติการวัดสิ่งต่าง ๆ โดยใช้สิ่งเหล่านี้
  2. ให้นักเรียนฝึกการคาดคะเนว่าสิ่งต่าง ๆ ในห้องมีความสูงหรือความยาวเท่าไรจากการใช้เครื่องวัดที่มีหน่วยไม่ใช่หน่วยมาตรฐาน แล้วบันทึกลงในกระดาษบันทึก หลังจากนั้นให้นักเรียนทดลองวัดจริงและบันทึกผลการวัดลงในกระดาษช่องผลคู่กับที่คาดคะเนไว้
  3. ให้นักเรียนเปรียบเทียบผลที่จากการคาดคะเนกับผลที่วัดจริงถูกต้องหรือคลาดเคลื่อนไปเท่าใด และอภิปรายถึงเหตุของคำตอบ

4. ครูซักถามนักเรียนว่าใช้สิ่งใดเป็นเครื่องมือในการวัดอีก หรือเคยเห็นผู้อื่นใช้สิ่งใดในการวัดอีกบ้าง เช่น นิ้วมือ คืบ ศอก ซึ่งส่วนใหญ่มักจะใช้วัดในสิ่งที่ไม่ต้องการรายละเอียดหรือความแม่นยำมากนัก หน่วยที่ใช้วัดเป็นหน่วยวัดที่ไม่ต้องการรายละเอียด หรือความแม่นยำนัก และเป็นหน่วยวัดที่ไม่ใช่หน่วยมาตรฐาน เพราะ นิ้วมือ คืบ และศอกของคนแต่ละคน มีความยาวไม่เท่ากัน จะนำมาเปรียบเทียบกันไม่ได้

4. ครูสาธิตวิธีการวัดโต๊ะครู โดยใช้คืบและศอกให้นักเรียนดู แล้วเขียนผลการวัดไว้บนกระดาน แล้วให้นักเรียนใช้คืบและศอกวัดโต๊ะของครูบ้างว่า จะได้ยาวเท่าไร ผลออกมาจะเท่ากับที่ครูวัดหรือไม่ เพราะเหตุใด ให้นักเรียนอภิปราย

5. ให้นักเรียนคาดคะเนและทดลองวัดสิ่งอื่น ๆ ด้วยนิ้วมือ คืบและศอก แล้วดูว่าคาดคะเนได้ถูกต้องหรือไม่ และช่วยกันสรุปว่า การวัดด้วยเครื่องมือที่มีหน่วยไม่ใช่หน่วยมาตรฐานนี้ เหมาะสมกับการวัดอะไรบ้าง นักเรียนจะนำสิ่งเหล่านี้ไปใช้วัดอะไรบ้าง แล้วให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด

6. ครูนำนักเรียนลงไปที่สนาม เพื่อจะให้นักเรียนฝึกการเดินหรือกลานลอดสิ่งของ โดยเริ่มจากการอบอุ่นร่างกาย ด้วยการเดินและวิ่งเหยาะๆ อยู่กับที่ประมาณ 2 - 3 นาที

7. ครูสนทนากับนักเรียนว่า ถ้านักเรียนต้องเดินผ่านช่องทางที่มีเนื้อที่จำกัด เช่น มีสิ่งของขวางกั้นอยู่เหนือพื้น ไม่สามารถเดินผ่านได้โดยสะดวก นักเรียนจะทำอย่างไร พร้อมทั้งจัดสถานการณ์ โดยเอาโต๊ะหรือไม้วางพาดอยู่ให้นักเรียนดู แล้วให้ช่วยกันแสดงความคิดเห็นซึ่งนักเรียนจะต้องก้มตัวลงหรือกลานลอดได้ไม้นั้น จึงจะสามารถผ่านไป

8. ให้นักเรียนฝึกเดินหรือกลานลอดสิ่งของเพิ่มเติมอีก เช่น ลอดยางรถยนต์ ลอดได้โต๊ะ เพื่อฝึกทักษะการปฏิบัติ แต่ต้องคอยระวังมิให้เข้าของนักเรียนลอด แล้วช่วยกันสรุปการเดินหรือกลานลอดสิ่งของว่าจะต้องปฏิบัติตนอย่างไรจึงจะปลอดภัย

9. ครูสนทนาซักถามนักเรียนว่าเคยเห็นปูเดินหรือไม่ ให้นักเรียนลองทำท่าปูเดินก่อน แล้วครูจึงสาธิตวิธีการเดินปูให้นักเรียนดู หลังจากนั้นจึงให้นักเรียนลงมือปฏิบัติเป็นกลุ่ม ๆ แล้วร่วมกันอภิปรายลักษณะของการเดินของปู และข้อคิดที่ได้จากการเดินปู

10. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปกิจกรรมที่ปฏิบัติคือ การเดินหรือกลานลอดสิ่งของและการเดินปู ประโยชน์ของการฝึกกิจกรรมนี้และการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

สื่อการเรียนรู้

1. ใบความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม
2. กระดาษสำหรับเขียนผังความคิด
3. แบบบันทึกการวัดสิ่งของ
4. แบบฝึกหัดเรื่องสิ่งแวดล้อม
5. สิ่งของต่าง ๆ ที่อยู่รอบบริเวณโรงเรียน
6. ไม้เท้า ไม้กวาด ประตู ถัง และสิ่งของที่จะใช้วัดได้ตามความเหมาะสม
7. ไม้ ไม้ไอศกรีม ตะเกียบ ดินสอ ปากกา ช้อน
8. ขากรรณต์ ไม้ยาว ๆ กรวยสำหรับตั้งบนพื้น
9. นกหวีด

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตการอภิปรายแสดงความคิดเห็น การอธิบาย การแสดงความรู้สึกร การสรุปความ การตอบคำถาม
2. สังเกตการอ่านออกเสียงคำ ประโยค และข้อความว่าถูกต้องเพียงใด
3. ตรวจสอบการเขียนคำและประโยค
4. สังเกตวิธีการคาดคะเนและการวัดสิ่งต่างๆ และการลงมือปฏิบัติการวัดจริง
5. สังเกตความสนใจในการร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ
6. สอบถามความรู้สึกในการออกไปเรียนนอกห้องเรียนว่าชอบหรือไม่ เพราะอะไร
7. ดำรงใจงานและตรวจแบบฝึกหัดทุกกิจกรรม

จากตัวอย่างการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ 1 วันนี้ จะเห็นได้ว่า การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มิได้แยกจากกัน แต่ดำเนินไปด้วยกันหรือต่อกันไปตามธรรมชาติแม้ครูผู้สอนจะเป็นคนละคน รอยต่อระหว่างชั่วโมง ครูผู้สอนควรใช้คำพูดเชื่อมโยงต่อเนื่องกันให้ดี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถในการพูดของครูแต่ละคนด้วย ครูผู้สอนไม่จำเป็นต้องพูดว่า ต่อไปนี้จะเรียนกลุ่มสาระอะไรสามารถเข้าสอนให้ต่อเนื่องกันไปเลย แต่ถ้าเป็นครูคนเดียวสอนก็จัดกิจกรรมให้ต่อเนื่องกันไปได้เลยนักเรียนจะไม่มีรู้สึกว่าเปลี่ยนกลุ่มสาระเลย จากตัวอย่าง

แผนการจัดการเรียนรู้นี้ คงจะให้แนวคิดในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แก่ครูผู้สอนเพิ่มเติมได้บ้าง แต่ทั้งนี้ก็ยังขึ้นอยู่กับครูผู้สอนและสถานการณ์ด้วย ซึ่งอาจจะบูรณาการไปตามบริบท สำหรับแผนการจัดการเรียนรู้ของอีก 4 วัน ก็มีวิธีการเขียนกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการเชื่อมโยงต่อกันไปคล้ายกับวันที่ 1 นี้ เพียงแต่เปลี่ยนเนื้อหาสาระและบริบทไปตามแต่ละวัน กรณีที่ครูสอนคนละกลุ่มสาระและต้องส่งแผนการจัดการเรียนรู้เฉพาะกลุ่มสาระที่สอน ครูผู้สอนก็เขียนแผนเฉพาะกลุ่มสาระของตน แต่การต่อเนื่องเชื่อมโยงของเนื้อหาและกิจกรรมควรแสดงให้เห็นชัดเจนด้วย